

ОБЕКТ/SITE: „Хаманджия – Дуранкулак – първата европейска прото цивилизация“ по програма за трансгранично сътрудничество Румъния –България 2014-2020”, финансиран по проект ROBG-407 „Възстановяване на уникалното общо културно наследство и насърчаване на съвместния туристически продукт „Хаманджия – първа цивилизация на Стара Европа“/ “ Hamangia- Durankulak”- the first European proto-civilization "under the Romania – Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme 2014-2020", financed by the ROBG-407 "Restoration of the unique common cultural heritage and promotion of the joint tourism product" Hamagia - the first civilization of Old Europe

ВЪЗЛОЖИТЕЛ/CLIENT: Община Шабла/Municipality of Shabla

ЧАСТ/PART: Архитектура/ Architecture

ФАЗА/STAGE: Работен проект/Working drawings

Проектант/Designer:

Арх. Правдомира Алексиева/Dipl.Arch.Pravdomira Alexieva
арх. Любозар Димитров/Dipl.Architect Lyubozar Dimitrov

Възложител/Client:

Община Шабла/Municipality of Shabla
Мариан Жечев, кмет/Mariyan Zhechev, Mayor

Проектанти/Designers:

Архитектура/Architecture:

арх.Правдомира Алексиева/Dipl.Architect Pravdomira Alexieva

Архитектура/Architecture:

арх. Любозар Димитров/Dipl.Architect Lyubozar Dimitrov

Конструкции/Structures:

инж. Владимир Цветанов/Dipl.Eng.Vladimir Tsvetanov

Конструкции/Structures:

инж. Тошо Тодоров/Dipl.Eng.Tosho Todorov

ВиК/ Water Supply and Sewage:

инж. Мариана Гълъбова/Dipl.Eng.Mariana Galabova

Ел. инсталации/Electrical installations:

инж.Милчо Милушев/ Dipl.Eng. Milcho Milushev

Геодезия/Geodesy:

инж. Христо Капралов/ Dipl.Rng.Hristo Kapralov

Технология/Tehnology:

Георги Пенчев/Georgi Penchev

Пожарна безопасност/Fire safety

инж.Милчо Милушев/ Dipl.Eng. Milcho Milushev

ПБЗ/Plan for safety and health

инж. Владимир Цветанов/Dipl.Eng.Vladimir Tsvetanov

07.2019г., гр. София/Sofia

СЪДЪРЖАНИЕ/CONTENT:

1. Челен лист/Front page
2. Съдържание/Content
3. Удостоверение за пълна проектантска правоспособност/Designers license
4. Полица застраховка професионална отговорност/ Professional liability insurance policy
5. Обяснителна записка/Explanatory note
6. Чертежи/ Drawings:
  - Схема за поставяне на преместваеми обекти по чл.56 от ЗУТ, М 1:1000/ Removable Facilities Location Layout under Art. 56 of the SPA
  - 1.6.1. Ситуиране на информационни табели: Детайли, Информационни елементи/ Implementation of information boards: Details, Infoboards М 1:20
  - 1.6.2. Ситуиране на информационни табели: Детайли- Пейка, кошче / / Implementation of information boards: Details, bench, bin М 1:20
  - 1.6.3. Ситуиране на информационни табели: Детайл база възпоменателно информационен елемент / Implementation of information boards: Details, Memorial element base М 1:20
  - 2.5. 1.Поставяне на погледна площадка: Ситуация, План, Разрез, Фасади/ Installation of an Observation platform: Site, Plan, Section, Elevations М 1:50, М 1:2000
  - 3.1.1. Разширение на съществуващия Посетителски център: План, Ситуация/ Extension of the existing Vistors center: Plan, Site М 1:50, 1:2000
  - 3.1.2. Разширение на съществуващия Посетителски център: Фасади Изток, Запад, Разрез 2-2/ Extension of the existing Vistors center: Elevations East, West, Section 2-2/ М 1:50
  - 3.1.3. Разширение на съществуващия Посетителски център: Фасади Север, Юг, Разрез 1-1/ Extension of the existing Vistors center: Elevations North, South, Section 1-1 М 1:50
  - 3.1.4. Разширение на съществуващия Посетителски център: Детайл рампа за ЛНП/ Extension of the existing Vistors center: Accessible ramp М 1:50
  - 3.1.5. Разширение на съществуващия Посетителски център: Детайл на кутия за експонати/ Extension of the existing Vistors center: Detail of the exposition box М 1:20
  - 3.2.1. Билетен център: Ситуация, План, Изглед, М 1:50, М 1:2000
  - 3.2.2 3.2. Поставяем обект Билетен център: Фасади, разрези, План покрив, / Removable object Ticket Center: Elevations, Sections, Roof lines М 1:50, М 1:100
  - 3.2.3. Поставяем обект Билетен център: Рампа ЛНП/ Removable object Ticket Center: Accessible ramp М 1:50
7. Спецификации врати и прозорци – 9бр./ Specifications doors and windows- 9 pc.

CHAMBER OF ARCHITECTS IN BULGARIA
CERTIFICATE

Architect
PRAVDOMIRA IVANOVA ALEXIEVA
FULL RANGE OF SERVICES

Date of issue: 01/01/2020
Reg No.: 03712

Date of validity: 31/12/2020
<https://kab.bg>

КАМАРА НА АРХИТЕКТИТЕ В БЪЛГАРИЯ
УДОСТОВЕРЕНИЕ

Архитект
ПРАВДОМИРА ИВАНОВА АЛЕКСИЕВА
ПЪЛНА ПРОЕКТАНТСКА ПРАВОСПОСОБНОСТ

Дата на издаване: 01/01/2020
Reg. №: 03712

Валидност: 31/12/2020
<https://kab.bg>

Председ. на Ком. по Рег.
Председател на УС

КАМАРА НА АРХИТЕКТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Удостоверение за

ЗАСТРАХОВКА

ИЗХ. НОМЕР : 20010210952

СПЕЦИАЛНОСТ : **Архитект**

ИМЕНА: **Правдомира Иванова Алексиева**

РЕГИСТРАЦИОНЕН № В КАБ : **03712**

ПРОЕКТАНТСКА ПРАВОСПОСОБНОСТ : **Пълна**

Камара на Архитектите в България удостоверява, че гореупоменатият проектант е включен в КОМБИНИРАНА ЗАСТРАХОВАТЕЛНА ПРОГРАМА ЗА ЧЛЕНОВЕТЕ НА КАМАРАТА НА АРХИТЕКТИТЕ В БЪЛГАРИЯ:

ЗАСТРАХОВКА:

НОМЕР НА ПОЛИЦА:

ЗАСТРАХОВАТЕЛ:

ЗАСТРАХОВАЩ:

ЗАСТРАХОВАНИ ЛИЦА:

ЗАСТРАХОВАНА КАТЕГОРИЯ СТРОИТЕЛСТВО,
СЪГЛАСНО ЗАКОН ЗА УСТРОЙСТВО НА
ТЕРИТОРИЯТА:

НАЧАЛНА ДАТА НА ПОКРИТИЕ:

КРАЙНА ДАТА НА ПОКРИТИЕ:

ТЕРИТОРИАЛНИ ГРАНИЦИ:

ЛИМИТ НА ОТГОВОРНОСТ ЗА ВСЕКИ ЕДИН
ЗАСТРАХОВАН:

САМОУЧАСТИЕ НА ВСЕКИ ЕДИН ЗАСТРАХОВАН:

ПРОФЕСИОНАЛНА ОТГОВОРНОСТ

0191573; Подновяване на полица 0171780

Чертасиг ЗПАД - клон България, ЕИК: 203318946

гр. София 1000, ул Бачо Киро 26-28-30,

Платинум Бизнес Център, блок 2, етаж 4

Телефони: +359 24940146; +359 24940155

Камара на Архитектите в България, ЕИК: 131159126, гр София, ул. Михаил Тевев 6, етаж 6

Членове на Камара на Архитектите в България, съгласно приложен списък

Четвърта и Пета категория строежи

Покритието по настоящата полица е валидно за членовете на КАБ, описани по-горе, при условие, че те са правоспособни за съответната категория строителни обекти

01.01.2020г.

31.12.2020г.

Република България

**За всеки член на КАБ с придобита правоспособност за всеки един
Застрахован:**

**четвърта категория строежи, съгласно ЗУТ 25,000.00BGN на
събитие и 50,000.00BGN в агрегат за периода на застраховане**

**За всеки член на КАБ с придобита правоспособност за
пета категория строежи, съгласно ЗУТ 17,000.00BGN на
събитие и 34,000.00BGN в агрегат за периода на застраховане**

10% от всяка една щета, но минимум 500.00 BGN

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС
АРХ. Н. БАРОВСКИ:

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КР
АРХ. М. ХРИСТОВ:

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

УДОСТОВЕРЕНИЕ

№ 09-00-0244 / 20.01.2018 г.

**за вписване в публичния регистър
по чл. 165 от Закона за културното наследство**

Министерството на културата удостоверява, че в публичния регистър по чл. 165 от Закона за културното наследство е вписан

арх. ЛЮБОЗАР АДРИЯНОВ ДИМИТРОВ

с области на дейност по консервация и реставрация, свързани с опазването на следните културни ценности:

- архитектурно-строителни, археологически, парково-градинско изкуство, селищни структури и територии, както и етнографски с тези характеристики;

и със специалност: „Архитектура“

Правата по регистрацията не се прехвърлят и преотстъпват. При промяна на обстоятелствата, при които е извършена тази регистрация, регистрираният е длъжен в 7-дневен срок от възникване на новите обстоятелства да уведоми писмено министъра на културата.

ВЕЖДИ РАШИДОВ
МИНИСТЪР НА КУЛТУРАТА

ОБЯСНИТЕЛНА ЗАПИСКА

Обект на проектиране са обслужваща инфраструктура, консервационни работи и експониране на елементи от групова културна ценност „Праисторическо, антично и средновековно селище и прилежащи некрополи на Големия остров на Дуранкулашкото езеро и земеделските земи на Западния бряг“, археологическа недвижима културна ценност от национално значение.

Обектът попада в охранителната зона на защитена местност „Дуранкулашко езеро“, обявена със Заповед No 123/21.02.1980 г. на Комитета по опазване на природната среда към Министерски съвет, сега Министерство на околната среда и водите (МОСВ).

Дуранкулашко езеро е включено в списъка на Рамсарската конвенция като местообитание на водолюбиви птици с международно значение, с диплома от 18.11.1984 г.

Защитената местност заедно с прилежащи земеделски земи и морска акватория е обект от Европейската екологична мрежа NATURA 2000 под наименование „Дуранкулашко езеро“ (по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици) и „Езеро Дуранкулак“ (по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна).

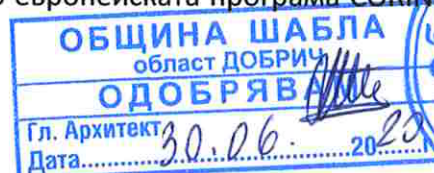
Цялата територия е включена в списъка на BirdLife International - Орнитологично важните места (ОВМ) в Европа, под наименование "Дуранкулашко езеро" с код BG-009.

Територията е част от CORINE сайт по европейската програма CORINE Biotopes с код F00008800.

Природна ценност

Дуранкулашкото езеро е сред най-значимите и най-добре запазените крайбрежни влажни зони в България. Има международно значение за опазването на повече от 260 вида ендемични, редки и застрашени от изчезване растения и животни.

Най-голямо е значението на мястото за опазване на птичата фауна. Зимуват популации на голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), червеногуша гъска (*Branta ruficollis*) и зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*) и численостите на малкия корморан (*Halietor pygmeus*) и розовия пеликан (*Pelecanus onocrotalus*). Дуранкулашкото езеро и съседните Шабленски езера формират най-многочисленото съвременно зимовище на застрашената от изчезване в световен мащаб червеногуша гъска (*Br.ruficollis*). Влажната зона е разположена на миграционния път Via Pontica и осигурява благоприятни условия за хранене и почивка на редица прелетни видове птици. Дуранкулашко езеро е с международно значение за опазването на малкия воден бик (*Ixobrychus minutus*), както и от особена важност в национален мащаб за гнезденето на белооката потапница (*Aythya nyroca*), немия лебед (*Cygnus olor*), тръстиковия блатар (*Circus aeruginosus*) и индийското шаварче (*Acrocephalus agricola*).

Езерото има сериозен потенциал за съхраняването на дивия шаран (*Cyprinus carpio*) – засега единственото доказано находище в България, за размножаването на многочислена и стабилна популация на сирийската чесновница (*Pelobates syriacus balcanicus*), обитаваща пясъчните дюни в съседство.

Във влажната зона се срещат 12 вида растения с важна международна и национална консервационна значимост. Находището на триръбестия камъш (*Sch.triqueter*) е най-представителното в България.

При експонирането на обекта следва да се запазят изцяло находищата на консервационно значимите видове растения: бесерова змийска трева (*G.besseranum*), тройновилужна мишорка (*G.trychotoma*), широколистна гърлица (*L.latifolium*), гмелинова гърлица (*L.gmelinii*), теснолистна поветица (*C.lineatus*)

Културна ценност

Големият остров в Дуранкулашкото езеро се проучва от 1975-та година насам. В западния край на езерото са започнали археологически разкопки на селищна могила от каменно-медната епоха. На това място е открита най-старата каменна архитектура в Континентална Европа.

На западния бряг на Дуранкулашкото езеро е регистрирано къснееолитно селище от вкопани в лъоса землянки. Археологическите материали позволяват да бъде типологично установена най-старата фаза на културата Хаманджия.

На юг от селището Дуранкулак-Блатница през 1979-та година са намерени и първите праисторически гробове от най-големия регистриран праисторически некропол в света, функционирал непрекъснато от началото на късния неолит (5 300 - 5 250 г. пр. Хр.) до края на енеолита (4 150 - 4 100 г. пр. Хр.).

Комплексът „Дуранкулашко езеро“ има значението на хронологичен и културен еталон за района на Добруджа, Западното Черноморие и Долния Дунав. Изследванията показват, че Големият остров в Дуранкулашкото езеро и западния му бряг срещу него са обитавани (с незначителни прекъсвания) повече от 6 000 години. Археологическата характеристика на целия комплекс е следната:

1. Неолитно селище Дуранкулак-Блатница – втора половина на VI хилядолетие пр. Хр. Изследвани са три землянки, принадлежали на най-древното трайно установило се население в тази част от Европейския континент.
2. Праисторически некропол – функционирал непрекъснато повече от хилядолетие. Открити са повече от 1 200 гроба от новокаменната и каменно-медната епоха, които го правят най-голямото известно праисторическо явление от този вид.
3. Тракийско селище от XIII-XII в. пр. Хр. – късна бронзова епоха. Отнася се към началото на формирането на Трако-гетската племенна общност в тази част на тогавашния обитаем свят.
4. Светилище на богинята Кибела – края на IV-I в. пр. Хр. Изградено във

вътрешността на карстова пещера на южния бряг на острова към началото на елинистическата епоха. По време на разкопките е открита оброчна плоча на богинята и други находки от този период: два старогръцки чернофирнисови кантароса, амфорна тара и дръжки с печати от островите Родос и Тасос, Кос, Хераклея и други класически егейски центрове.

5. Античен некропол на западния бряг на Дуранкулашкото езеро – III в. пр. Хр.-IV в. сл. Хр. Открити са съоръжения с различна типология, архитектура и културна принадлежност. време.
6. Старобългарско селище от IX–XI в. Изследвано е на цялата му площ. Открити са повече от 240 жилища. Някои от тях сега са укрепени, консервирани и експонирани на открито.
7. Старобългарски некропол на западния бряг на езерото (втората половина на IX–началото на XI в. сл. Хр.). Принадлежи на обитателите на селището на Големия остров и е разположен на западния бряг на езерото. Изследвани са 282 гроба, а на острова (около християнска църква в централната част на селището и по южния му склон) – други 27.
8. Селищна могила Големия остров в Дуранкулашкото езеро – обитавана непрекъснато през цялата каменно-медна епоха (цялото V хил. пр. Хр.), а и в по-късно време. Културният пласт на могилата илюстрира една от най-високо развитите култури в праисторическия свят, намерила своя апогей в еволюцията на културата Варна. Тази селищна могила е единствения изцяло проучен многослоен археологически обект от каменно-медната епоха в района на Западното Черноморие. Тук е открита и най-старата каменна архитектура на Европейския континент.

Обхват на проекта

Към техническото задание са включени следните имоти и за тях от възложителя са предоставени скици:

- I. ПИ 68610.14.114 – друг вид трайно насаждение
- I. ПИ 68610.14.116 – селскостопански път
- I. ПИ 68610.14.117 – пасище
- I. ПИ 68610.14.118 – пасище
- I. ПИ 68610.14.119 – пасище
- I. ПИ 68610.14.31 – археологически паметник на културата
- I. ПИ 68610.15.59 – селскостопански път
- I. ПИ 24102.34.421 – път
- I. ПИ 24102.37.124 – блато
- I. ПИ 24102.37.132 – археологически паметник на културата

Задание за проектиране и проектна концепция

Проектното предложение е разработено по задание-техническа спецификация, предоставено от възложителя – Община Шабла. Въз основа на заданието, в проекта са заложени следните мерки:

● **Реконструкция и доизграждане на съществуващия подход към острова (1.1)**

Предвижда се преизграждането на съществуващата наколна пътека, осигуряваща достъпа до Големия остров. Пътеката ще бъде с дървена конструкция, с дървени пилоти и с дървен обезопасителен парапет

● **Алейна мрежа на Големия остров (1.2)**

На Големия остров (ПИ 24102.37.132) съществува изградена първична алейна мрежа с посипка от уплътнена дребна скална фракция и ограничителен контур от неравни каменни фрагменти. Предвижда се новоизградената алейна мрежа от демонтируеми дървени скари да запази съществуващия експозиционен маршрут. Строителните дейности ще бъдат съобразени с условията на охранителния режим на недвижимата културна ценност и ще бъдат извършени под наблюдението на археолог.

В зоната на предстоящото археологическо проучване в югозападната част на острова (маркирана на плана) – трасето на преминаването на посетителите, които желаят да се запознаят с работата на археологическия екип, ще бъде определяно от археолога-проучвател съобразно спецификата на разкрития археологически обект и етапа на проучването му. Трасето в тази зона ще бъде маркирано с указателни табели и/или ограничителни ленти, нетрайно прикрепени към земната основа.

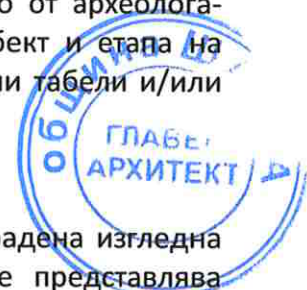
● **Изгледна площадка на Големия остров (1.3)**

В северната част на Големия остров (ПИ 24102.37.132), ще бъде изградена изгледна площадка за наблюдение на езерото и на птичата фауна. Тя ще представлява платформа с размери 3.6 m x 5 m с дървена конструкция, свързана със земната основа посредством дървени пилоти. Ще бъде обезопасена с дървен парапет. На платформата ще бъдат разположени две пейки, кошче за отпадъци, малък информационен елемент и далекоглед.

● **Защитно покритие и експониране на храма на Кибела (1.4)**

Храмът е разположен в контактната зона между Големия остров и водите на Дуранкулашкото езеро. Представлява култово съоръжение, изсечено в естествена едностранно отворена плитка пещера в скалистия източен бряг на острова. Съоръжението се състои от две издължени камери с общо преддверие от югоизток. Няма категорични следи за вида на входа на съоръжението, тъй като местоположението му се припокрива с по-късен средновековен културен пласт, оригиналните структури са разрушени, а оригиналната субстанция – преизползвана в по-късните структури. От античността до днес естествената скална козирка е изцяло ерозирала.

Изграденото в миналото едноскатно защитно покритие с дървена конструкция и еднооулчни керамични керемиди е демонтирано.

Данните за водочерпенето от езерото през 1970-те и 1980-те години показват средногодишен изпомпван обем от 6,46 млн. м³ – докато планът за управление на защитената местност предвижда ограничение от максимален годишен изпомпван обем от 4,75 млн. м³. Същевременно една от трите помпени станции е разрушена, а друга не е функционирала от 1990-те години. В резултат от променения режим на водоползване се наблюдава покачване на водното ниво в езерото, което към момента на извършените огледи (Юли, 2015 и Юни, 2019) покрива оригиналните подови нива със средно с 40 см – 60 см. Комплексът от фактори влияещи на водното ниво не предполага възможности за неговото трайно понижаване в бъдеще, което налага да се търси решение за опазване на оригиналната субстанция в условията на постоянен воден стълб, със спорадични сезонни спадове. Състоянието на обекта към момента затруднява огледа на състоянието на оригинала. Оригиналото подово ниво е разкрито в целия му обхват. Съхранени са изсечените в скалата подове, участъци от каменна настилка, изкопан в скалата кладенец, изсечени в скалата основи на стени, жертвен олтар в северозападния край на западната камера. Наблюдава се загуба на детайли в повърхностния слой на скалните изсичания, както и ерозия на оголените скални ръбове. Останките от зидария и настилки са подложени на въздействието на колебанията на водните нива, мръзненето и растителната колонизация.

Въз основа на анализа на състоянието на обекта и данните от проучванията са набелязани следните мерки:

1. Почистване на обекта от водолюбива растителност
2. Демонтаж на базите на демонтираното защитно покритие
3. Изграждане на ново защитно покритие с метална конструкция
4. Покриване на новото защитно покритие с насип, осигуряващ хармоничното свързване на образа на покритието с ландшафта и интерпретиращ загубената естествена скална козирка над храма
5. Изграждане на дървена платформа съгласно приложения проект, осигуряваща визуален достъп на посетители до вътрешността на храма. Платформата е прикрепена към материковата скала в зона извън скалното изсичане на храма и е обезопасена с дървен парапет.
6. В зоните на жертвения олтар и северния край на източната камера ще бъдат обособени експозиции на реплики на артефакти, свързани с обекта – votivna плоча на богинята Кибела и кантароси. Предвидено е соларно експозиционно осветление.
7. При подхода към храма ще бъде разположено информационно табло

● **Възстановяване на деградирал консервационен надзид на укрепително съоръжение (1.5)**

В рамките на консервационно-реставрационните дейности, извършени в началото на 1980-те години, следите от палисадни укрепителни съоръжения по южния и източния периметър на Големия остров (ПИ 24102.37.132) са обемно-пространствено интерпретирани като е изградена стена от каменна зидария с височина 1 -1,5 m. В югозападната част на съоръжението са оформени западният ъгъл на порта и страничното лице на стената към него като интерпретация на археологическите данни за местоположението на основния подход към укрепеното селище. В архива на НИКН

не са съхранени данните и обосновката, послужили за основа на решението да се интерпретира палисадата като каменна укрепителна стена. Реализираната като консервационен надзид стена, трасираща контура на палисадата, е изградена от грубо оформен камък с едно лице, споен с циментов разтвор. Короната на зида е оформена с по-дребен камък с неправилна форма и водоплътен циментов разтвор. Степента на достъпност и характерът на настъпилите разрушения не позволиха да се установи с точност количеството и вида на свързващото вещество в пълнежа на стената, но огледът показва липса или недостатъчно количество свързващ разтвор. Пълнежът не е консолидиран и при компрометирането на участъците от лицевата зидария е свлечен към езерото. Комбинираното влияние на високите води на езерото в последните години и въздействието на агресивен биопатологичен фактор – колонизиране на участъци от стената от див орех (*Ailanthus altissima*) е довело до критично конструктивно компрометиране на тридесет метров участък от стената – от източния край на интерпретираната порта в посока югоизток.

Проучването показва, че:

- a. характерът на консервационния надзид от началото на 1980-те не кореспондира със събраните археологически данни и подменя автентичния образ на съоръжението – дървена палисада с фронт, укрепен с широки каменни плочи.
- b. реставрацията на укрепителното съоръжение въз основа на събраните археологически данни без допълнителни проучвания не е възможна.
- c. реставрационни работи, целящи да възстановят автентичния характер на съоръжението могат да бъдат единствено част от разработването на бъдеща обща концепция за консервация и експониране на Големия остров и не се предвиждат с настоящия проект, който е ограничен по обхват.
- d. необходимо е да се предотврати ерозирането на терена и деградацията на съхранените археологически структури като се запази руинния силует и неутралния характер на намесата.
- e. необходимо е новите мерки да приемат образа, заложен в интерпретацията от 1980-те, за да запазят характерния силует на Големия остров и да не деградират облика му чрез прилагане на фрагментарни решения.
- f. предстоящото археологическо проучване ще отнеме целия културен пласт с оригиналната субстанция на следите от оригиналното съоръжение.

Анализът на съществуващото положение, документацията от проучванията и консултациите с археолога-проучвател набелязват следните мерки:

- За извършване на каквито и да е строително-монтажни и консервационно-реставрационни работи е необходимо да бъде направено почистване на зоната около структурите – обект на настоящия проект. Почистването трябва да включи остатъците от

авариралата стена, на колонизацията от див орех (*Ailanthus altissima*), както и на водолюбивата растителност в непосредствена близост до структурите. При почистването е необходимо да се опазят съобществата на растителните видове, поставени под защита.

- Състоянието на съоръжението в 30-метровия участък е аварийно и е необходимо то да бъде демонтирано.
- След демонтажа на компрометирания участък на консервационния надзид, от археолога-проучвател е заявена необходимостта да се извърши ново археологическо проучване в същия сектор. При проучването ще бъде отнет целия културен пласт в участъка на авариралата стена.
- След приключване на проучването, демонтираният участък от стената да се възстанови във същия обем от двулицева зидария от грубо оформен местен камък и хоросанов разтвор на основата на хидравлична вар (*готов продукт*) по архитектурен детайл и указание на технолог. Укрепването на зида и имплектона – по конструктивен детайл. Короната на зида да се оформи с дребен по размер камък и водоплътен разтвор по указание на технолог.
- Информация за автентичния образ на съоръжението трябва да присъства в съдържанието на информационните табели, разположени в близост

● Информационна и туристическа инфраструктура (1.6) (2.6)

● Панорамно информационно табло

Разполагат се съгласно приложения план. С дървена конструкция по архитектурен детайл. Информационната повърхност е от дибонд с директен печат.

● Големи информационни елементи

Разполагат се съгласно приложения план. С дървена конструкция по архитектурен детайл. Информационната повърхност е от дибонд с директен печат.

● Малки информационни елементи

Разполагат се съгласно приложения план. С дървена конструкция по архитектурен детайл. Информационната повърхност е от дибонд с директен печат.

● Информационно-възпоменателен елемент за историята на археологическото проучване на Големия остров

Северно от началото на дървената наколна пътека към Големия остров (в ПИ 68610.14.117), съгласно приложения план, се разполага информационно-

възпоменателен елемент, посветен на историята на археологическото проучване на обекта. Видът и информационното съдържание на елемента се определят от археолога-проучвател. За неговото експониране и осигуряване на конструктивната му стабилност е предвидено поставяне на малък монолитен постамент с каменна облицовка.

● **Пейки**

Разполагат се съгласно приложения план. Дървени. Разработени са в два варианта – с облегалка (за разполагане извън Големия остров) и без облегалка (за разполагане на Големия остров - ПИ 24102.37.132)

● **Кошче за отпадъци**

Разполагат се съгласно приложения план. С дървена конструкция по архитектурен детайл.

● **Разширение на съществуващ паркинг (2.1)**

Съществуващата зона за паркиране, изградена от модулни бетонни елементи върху трамбован насип, ще бъде разширена с 30 m на изток по протежение на границата на ПИ 68610.14.117. Разширението ще бъде изградено със същите материали и строително-технически детайл. Строителните дейности ще бъдат съобразени с условията на охранителния режим на недвижимата културна ценност и ще бъдат извършени под наблюдението на археолог.

● **Поставяне на ограда (2.2)**

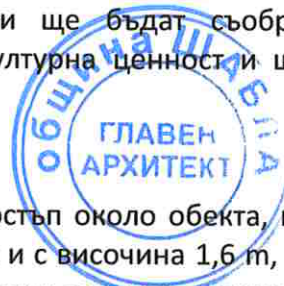
Предвижда се обособяването на зона с контролиран достъп около обекта, която ще бъде оградена с дървена ограда с пана от телена мрежа и с височина 1,6 m, съгласно заданието на възложителя. Оградата ще обхваща западната и северната граници на ПИ 68610.14.117, съгласно приложения план.

Предвидено е поставянето на една автоматична бариера, една порта за пешеходен достъп в непосредствена близост до билетния център. Строителните дейности ще бъдат съобразени с условията на охранителния режим на недвижимата културна ценност и ще бъдат извършени под наблюдението на археолог.

● **Изграждане на основна алея за достъп (2.3)**

От автоматичната бариера при северо-западния край на ПИ 68610.14.116 по неговото протежение на юг до ПИ 68610.14.119, през ПИ 68610.14.119 в посока север-юг до ПИ 68610.14.114 ще бъде изградена основната усилена пътека за достъп на посетители с ширина 3m и затревени банкети по 50 cm. Строително-техническият детайл на пътеката ще позволява преминаването на автомобили, велосипеди, колички на лица в неравностойно положение, пешеходци.

По време на строителните работи не се предвиждат изкопни работи, строителните дейности ще бъдат съобразени с условията на охранителния режим на недвижимата културна ценност и ще бъдат извършени под наблюдението на археолог. Достъпът на автомобили по пътеката ще бъде ограничен и ще се позволява единствено преминаването на автомобили със специален режим на движение.

● **Поставяне на изгледна площадка (2.4)**

Предвижда се поставянето на една изгледна площадка в ПИ 68610.14.117 за наблюдение на Дуранкулашкото езеро и птичата фауна. Площадката представлява дървена платформа (7,5 m x 4,5 m), прикрепена нетрайно към земната основа, посредством дървени пилоти. Върху платформата са разположени – заслон с дървена конструкция и покривно покритие от дървени шиндли, дървени пейки, кошче за отпадъци, малко информационно табло, далекоглед. Платформата е обезопасена с дървен парапет. Достъпът до площадката се осъществява по пътека от дървени скари по архитектурен детайл. Строителните дейности ще бъдат съобразени с условията на охранителния режим на недвижимата културна ценност и ще бъдат извършени под наблюдението на археолог.

● **Автоматична плъзгаща портална врата (2.5)**

В северозападния край на ПИ 68610.14.116, при подхода от асфалтовия път, ще бъде поставена автоматична плъзгаща портална врата, ограничаваща автомобилния достъп до зоната на археологическия комплекс.

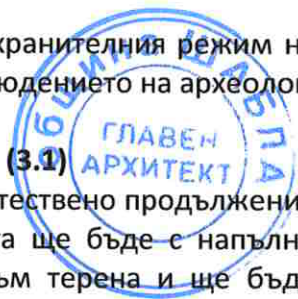
Строителните дейности ще бъдат съобразени с условията на охранителния режим на недвижимата културна ценност и ще бъдат извършени под наблюдението на археолог.

● **Разширение на съществуващия Посетителски център (3.1)**

Разширението на Потребителския център е проектирано като естествено продължение на съществуващата сграда в източна и южна посока. Сградата ще бъде с напълно самостоятелна дървена конструкция, нетрайно прикрепена към терена и ще бъде достъпна за хора с увреждания. Стените ще бъдат с дървена конструкция, с дъсчена обшивка от външната страна, гипсокартон от вътрешната страна и топлоизолация. Подовото покритие ще бъде дървено дюшеме от Сибирска лиственица върху OSB плочи, топлоизолация от каменна вата върху платформа от водоустойчив шперплат и дървена конструкция. Покривът ще бъде покрит с дървени керемиди, 2 пласта хидроизолация, водоустойчив шперплат, топлоизолация от каменна вата между дървените ребра, пароизолация и окачен таван от гипсокартон. Дограмата ще бъде дървена, остъклена със стъклопакет, с дървени външни кепенци. Разширението ще съдържа изложбена зала и мултимедийна зала с 15 места с възможност за прожекции, стая за екскурзовода и тоалетни, достъпни за хора с увреждания. В подовата конструкция на изложбената зала ще бъде вградена метална конструкция покрита със закалено стъкло за експониране на артефакти. Застроената площ на разширението е 105, 43 м2.

● **Поставяем обект Билетен център (3.2)**

Билетният център е ситуиран източно от съществуващия паркинг. Сградата ще бъде с дървена конструкция, нетрайно прикрепена към терена върху дървени пилоти и ще бъде достъпна за хора с увреждания. Стените ще бъдат изградени с дървена конструкция, с дъсчена обшивка от външната страна, топлоизолация от каменна вата и гипсокартон от вътрешната страна. Подовото покритие ще бъде дървено дюшеме от Сибирска лиоственица върху OSB плочи, топлоизолация от каменна вата върху платформа от водоустойчив шперплат и дървена конструкция. Покривът ще бъде

покрит с дървени керемиди, 2 пласта хидроизолация, водоустойчив шперплат, топлоизолация от каменна вата между дървените ребра, пароизолация и окачен таван от гипсокартон. Дограмата ще бъде дървена, остъклена със стъклопакет, с дървени външни кепенци. Сградата ще има застроена площ 87м и ще съдържа приемна зала за продажба на билети, сувенири, за предоставяне на слушалки, с дисплей за излъчване на видео материали за археологическия парк, помещение за багаж, канцелария, склад, помещение за персонала, тоалетни, достъпни за хора с увреждания. От източната, северната и западната страна на сградата се предвиждат дървени перголи за сянка и пластични сенки върху фасадите.

● **Двустранен информационен билборд (3.3)**

В североизточния край на ПИ 68610.14.117, съгласно приложения план, ще бъде ситуиран двустранен информационен билборд с размери 2 m x 3 m.

● **Аварийни мерки за консервация под защитен насип за археологически структури в южния край на острова**

Извън заданието, поради аварийната ситуация, свързана с високите води на езерото, проектът предвижда спешни мерки по консервация под защитен насип на комплекса от археологически структури от Бронзовата епоха и античността, локализирани в най-южния край на острова на площ от 200 m². Те се намират в ПИ 24102.37.132 в контактната зона между Големия остров и водите на Дуранкулашкото езеро – в зоната на сезонните колебания на водното ниво. Комплексът от фактори влияещи на водното ниво не предполага възможности за неговото трайно понижаване в бъдеще, което налага да се търси решение за опазване на оригиналната субстанция в условията на постоянен воден стълб, със спорадични сезонни спадове. Археологическите структури ще бъдат консервирани под защитен насип от засипка от каменна фракция и геотекстил - съгласно архитектурен детайл и по указание на технолог.

Консервационните дейности ще бъдат съобразени с условията на охранителния режим на недвижимата културна ценност и ще бъдат извършени под наблюдението на археолог.

Материали:

В проекта са вложени естествени материали

- Дървен материал – пътеките, и всички обекти са проектирани от Сибирска лиственица, включително парапети, кошчета за боклук пейки. Дървените елементи от Сибирска лиственица трябва да имат клас на трайност 3 (EN 350-2), качество АВ, да са технически изсушени до 12%, импрегнирани с вакуум-високо налягане технология против гниене и дървояди с Tanalith или еквивалент, да са обработени с с огнезащитен импрегнатор на водна основа за дърво „АНТИПИРОЛ – ВР“ (или еквивалент).

Дъсчената обшивка на пристройката на Посетителския център ще се изпълни от иглолистен материал, идентичен с този на съществуващата сграда, за да има единство във визията на сградата. Дървените елементи от иглолистен материал трябва да са технически изсушени до 12%, импрегнирани с вакуум-високо налягане технология против гниене и дървояди с Tanalith или еквивалент, да са обработени с с огнезащитен импрегнатор на водна основа за дърво „АНТИПИРОЛ – ВР“ (или еквивалент).

-

гр. София, ул. „Люботрън“ №5, ап.18,
тел. 0885277216
e-mail: pravdomira@yahoo.com

ПРОЕКТАНТИ:

арх. Правдомира Алексиева
арх. Любозар Димитров

СЪГЛАСУВАЛ АРХЕОЛОГ:

Иван Вайсов

07. 2019 г.

EXPLANATORY NOTE

The subject of this design is the service infrastructure, conservation works, and exhibition of components of the collective cultural monument Prehistoric, Ancient and Medieval Settlement and Adjacent Necropoles on The Big Island of Durankulak Lake and the Agricultural Lands in the West Bank – an archaeological immovable cultural monument of national significance.

The site is located within the security zone of the Durankulak Lake Protected Area, declared as such under Resolution No 123/21.02.1980 of the Committee on Environmental Protection with the Council of Ministers, now the Ministry of Environment and Water (MEW).

The Durankulak Lake is included in the list of the Ramsar Convention as a Waterfowl Habitat of International Importance, with diploma dated 18.11.1984.

The protected area, along with the adjacent agricultural land and marine area, are a NATURA 2000 European Ecological Network site, designated as Durankulak Lake (under Directive 79/409/EEC on the Conservation of Wild Birds) and Lake Durankulak (under Directive 92/43/EEC on the Conservation of Natural Habitats and Wild Fauna and Flora).

The entire territory is included in the list of BirdLife International – Important Bird Areas (IBAs) in Europe under the name Durankulak Lake, code BG-009.

The area is part of the CORINE site under the European program CORINE-Biotopes, code F00008800.

Natural Monument

The Durankulak Lake is among the most important and best preserved coastal wetlands in Bulgaria. It is of international significance for the conservation of more than 260 species of endemic, rare and endangered plants and animals.

The site is of crucial importance for the conservation of bird fauna. Populations of Greater White-Fronted Goose (*Anser albifrons*), Red-Breasted Goose (*Branta ruficollis*), and Mallard (*Anas platyrhynchos*), and numbers of Pygmy Cormorants (*Haliastur pygmeus*) and Pink Pelicans (*Pelecanus onocrotalus*) spend the winter here. Durankulak Lake and the neighboring Shabla Lakes form the biggest existing wintering site of the endangered worldwide Red-Breasted Goose (*Br.ruficollis*). The wetland is located on the Via Pontica migration route and provides favourable conditions for feeding and rest of considerable numbers of migratory bird species. The Durankulak Lake is of international importance for the conservation of the Little Bittern (*Ixobrychus minutus*), and of particular importance at a national level for the breeding of the Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*), Mute Swan (*Cygnus olor*), Marsh Harrier (*Circus aeruginosus*), and Indian Warbler (*Acrocephalus agricola*).

The lake has considerable potential for the conservation of wild carp (*Cyprinus carpio*); it is for the time being, the only proven site in Bulgaria for the breeding of numerous and stable population of the Syrian spadefoot (*Pelobates syriacus balcanicus*), inhabiting the sand dunes nearby.

Twelve species of plants of big international and national conservation importance can be found within the wetland. The habitat of the Triangular Club-Rush (*Sch.triqueter*) is the largest in Bulgaria.

When exhibiting the site, the habitats of important plant species of significant conservation importance must be fully preserved, such as: Goniolimon tataricum subsp. besseranum (*G.besseranum*), Glandular baby's-breath (*G.trychotoma*), Sea lavender (*L.latifolium*), Siberian statice (*L.gmelinii*), Narrow-leaved bindweed (*C.lineatus*).

Cultural Monument

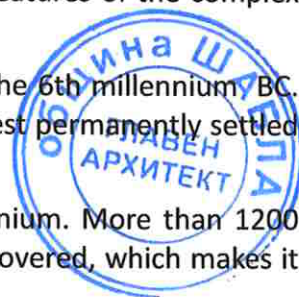
The Big Island in Durankulak Lake has been a subject of research since 1975. Archaeological excavations of a settlement mound dating back to the Copper Age have started in the western part of the lake. The oldest stone architecture in continental Europe was discovered here.

On the west bank of Durankulak Lake, a Late Neolithic settlement of dugouts dug into the loess has been found. The archaeological materials allow the typological establishment of the oldest phase of the Hamangia culture.

In 1979 the first prehistoric graves of the largest registered prehistoric necropolis in the world were found south of the Durankulak-Blatnitsa settlement. The necropolis functioned continuously since the beginning of the late Neolithic period (5300 BC. to 5250 BC.) to the end of the Eneolithic period (4150 BC. – 4100 BC.).

The Durankulak Lake Complex bears the significance of a chronological and cultural benchmark for the region of Dobrudzha, the Western Black Sea and Lower Danube. Studies show that The Big Island in Durankulak Lake and its west coast have been populated (with minor interruptions) for more than 6000 years. The archaeological features of the complex are as follows:

2. Durankoulak-Blatnitsa Neolithic settlement – second half of the 6th millennium BC. Three dugouts have been studied, which belonged to the oldest permanently settled population in this part of Europe.
3. Prehistoric Necropolis – continuously used for over a millennium. More than 1200 graves from the Neolithic and Chalcolithic Age have been discovered, which makes it the largest known prehistoric phenomenon of this kind.
4. Thracian settlement from the 13th century BC. – 12th century BC. – Late Bronze Age. It dates back to the early formation of the Thracian-Gath tribal community in this part of the then inhabited world.
5. Sanctuary of the goddess Cybele – end of 6th century BC. – 1st century BC. It was built inside a karst cave on the southern bank of the island at the beginning of the Hellenistic Age. During the excavations were discovered a votive tablet of the goddess and other finds from this period: two ancient Greek black-glazed kantharoi, and an amphora tare and handles with stamps from the islands of Rhodes, Thassos, Kos, Herculaneum, and other classic Aegean centers.

6. Ancient necropolis on the west bank of Durankulak Lake – 3rd century BC. – 4th century AD . Facilities with different typology, architecture and cultural features were found here.
7. Old-Bulgarian settlement of 9th century – 11th century. The entire area of the site has been studied. More than 240 homes were found. Some of these are now strengthened, conserved and exhibited outdoors.
8. Old-Bulgarian necropolis on the west bank of the lake (the second half of the 9th century –early 11th century AD) . It belongs to the residents of The Big Island settlement and is located on the western bank of the lake. 282 graves have been examined, and another 27 – on the island (around a Christian church in the center of the settlement and its southern slope).
9. Settlement mound The Big Island in Durankulak Lake – inhabited continuously throughout the entire Stone-Copper Age (the whole of the 5th millennium BC.), and later. The cultural layer of the mound illustrates one of the most advanced cultures in the prehistoric world that reached its climax in the evolution of Varna culture. This settlement mound is the only fully studied multilayer archaeological site from the Stone-Copper Age in the Western Black Sea region. The oldest stone architecture on the European continent was discovered here.

Scope of the Project

The following properties fall within the Terms of Reference and the Contracting Authority has provided the following plans:

- I. Land Plot (LP) 68610.14.114 – other permanent crop
- I. LP 68610.14.116 – agricultural road
- I. LP 68610.14.117 – pasture
- I. LP 68610.14.118 – pasture
- I. LP 68610.14.119 – pasture
- I. LP 68610.14.31 – archaeological cultural monument
- I. LP 68610.15.59 – agricultural road
- I. LP 24102.34.421 – road
- I. LP 24102.37.124 – swamp
- I. LP 24102.37.132 – archaeological cultural monument

Project Assignment and Design Concept

The project proposal was developed under Technical Specifications Assignment provided by the Contracting Authority – Shabla Municipality. Based on the assignment, the project includes the following measures:

- **Reconstruction and completion of the existing approach to the island (1.1)**
Reconstruction and completion of the existing stilt path providing access to The Big Island. The path will be a wooden structure, with wooden piles and a wooden safety handrail.

● **Network of Alleys on The Big Island (1.2)**

On the Big Island (LP 24102.37.132) there is primary alley network covered by compacted small-sized rock fraction and outlines of non-uniform stone fragments. The rehabilitation and expansion of this component is envisaged, according to the attached plan, with removable wooden platforms – it will preserve the existing exposition route. The construction works will comply with the terms of the security measures for the immovable cultural monument and will be carried out under the supervision of an archaeologist.

In the area of the future archaeological survey, in the south-western part of the island (marked in the plan), the access route for visitors who wish to observe the archaeological team will be determined by the supervising archaeologist according to the specifics of the archaeological site and stage of research. The route will be marked with signposts and/or temporary restrictive lines attached to the ground.

● **Observation Platform on the Big Island (1.3)**

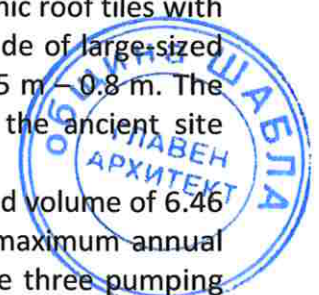
In the northernmost part of The Big Island (LP 24102.37.132) a platform for observation of the lake and bird fauna will be built. It will consist of a deck (with dimensions 3.6m x 5m) with a wooden frame and will be anchored by wooden piles. It will be secured with a wooden handrail. The platform will have two benches, a trash bin, a small information board, and a telescope.

● **Protective shelter and exhibition of the temple of Cybele (1.4)**

The temple is situated in the contact zone between The Big Island and the waters of Durankulak Lake. It represents a religious complex, carved into a natural shallow cave with one entrance in the rocky eastern bank of the island. The complex consists of two elongated chambers with a common entrance from the south-east. There are no definite traces of the complex entrance type since its location overlaps with the later medieval cultural layer, the original structures were destroyed and the original materials reused for later structures. The natural rock shelter has completely eroded since antiquity.

There is a one-slope protective facility with wooden frame and barrel ceramic roof tiles with dimensions 8 m x 6 m. The complex stands on six square foundations made of large-sized stone and grout. The foundations rest on the rock and have a height of 0.5 m – 0.8 m. The condition of the shelter is critical and its image is not consistent with the ancient site landscape and features.

The 1970s and 1980s data on lake water abstraction show average extracted volume of 6.46 million m³ – while the protected area management plan provides for a maximum annual limit of extracted volume of 4.75 million m³. In the meantime, one of the three pumping stations was destroyed and another has not operated since the 1990s. As a result of the modified regime of water use, the level of the lake rose, and at the times of the initial and final inspections (July 2015, June 2019) it covered the original floor levels by an average of 40 cm – 60 cm. The combination of factors affecting water level does not imply possibilities for a steady future decrease, which needs to be addressed in order to ensure the protection of the original materials against the permanent water column, which drops sporadically over the seasons.

The current state of the site impedes the inspection of the condition of the original. The original floor level is exposed over its entire area. The stone floors, pavement sections, well dug into the rock, wall substructures cut into the rock, a sacrificial altar in the north-western corner of the western chamber are well preserved. There is some loss of detail in surface layer of rock cuts. The remains of masonry and flooring are exposed to fluctuations in water levels, freezing and plant colonization.

Based on the site condition analysis and survey data the following measures were identified:

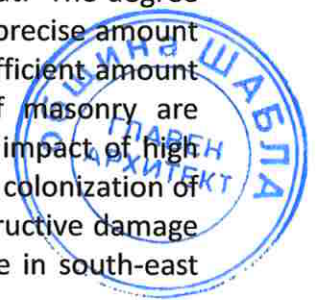
8. Cleaning the site of hygrophite plants
9. Removal of the remains of the concrete bases of the former protective shelter
10. Construction of new metal frame protective shelter
11. Covering the new protective shelter with an embankment, providing consistency with the overall image of the facility within the landscape and interpretation of the lost natural rock shelter over the temple
12. Construction of a wooden platform according to the attached plan, providing visitors visual access to the interior of the temple. The platform is footed to the bedrock in small zones situate outside the rock-hewn chambers of the temple. Visitors' path is secured with a railing as specified.
13. Around the sacrificial altar and the northern edge of the eastern chamber there will be separate exhibitions of artefact replicas consistent with the site – votive plate of the goddess Cybele and kantharoi. Solar exposition lighting is provided.
14. An information board will be installed at the approach to the temple

● Fortification facility restoration (1.5)

Within the scope of conservation and restoration works carried out in the early 1980s, the traces of palisade fortifications along the southern and eastern perimeter of the Big Island (LP 24102.37.132) represent space interpreted as a wall built of stone masonry with height of 1 – 1.5 m. In the south-western area of the facility, the western corner of the gate and the side wall facing it are reconstructed as interpreted according to archaeological data at the site of the main approach to the fortified settlement. No data is kept at the archive of NIICH regarding reasons underpinning the decision to interpret the palisade as a stone fortification wall. The wall built as a conservation superstructure tracing the outline of the palisade was built using roughly shaped stone with one face and bonded with grout. The crown of the wall is shaped using irregular small stones and waterproof grout. The degree of accessibility and the type of damages made it impossible to establish the precise amount and type of binder in the wall filling, but the inspection showed lack or insufficient amount of binder solution. The filling is not consolidated. Some sections of masonry are compromised which led to certain parts falling in the lake. The combined impact of high waters of the lake in recent years and the aggressive biopathological factor – colonization of parts of the wall by *Ailanthus* (*Ailanthus altissima*) has caused critical constructive damage to a thirty meter section of wall – on the east side of the interpreted gate in south-east direction.

The study indicates that:

2. The nature of the conservation superstructure from the early 1980s is not consistent with the collected archaeological data and replaces the authentic image of the facility – a wooden palisade with a front, fortified with large stone slabs.

3. The restoration of the fortification structure based on archaeological data collected without further study is not possible.
4. Restoration works aimed at restoring the authentic features of the facility can only be part of the future development of a common conservation and exhibition concept of the Big Island, and are not provided in this project, which has limited scope.
5. It is necessary to prevent terrain erosion and the deterioration of the preserved archaeological structures while maintaining the silhouette of the ruins and the neutral character of the measures.
6. The new measures must be adapted to the image envisioned in the interpretation from the 1980s; preserve the characteristic silhouette of the Big Island; and not to compromise its appearance by applying fragmented solutions.
7. The future archaeological survey will consider the whole cultural layer together with the original material traces of the original facility.

Based on the analysis of the current situation, the documentation of studies, and consultations with the supervising archaeologist, the following measures were identified:

- In order to complete any construction, conservation and restoration works, the area around the structures – subject of this project – needs to be cleared. Clearing operations must include the remains of the deteriorated wall, colonization by Ailanthus (*Ailanthus altissima*), and hygrophytes close to structures. During the clearing operation, care must be taken to preserve the habitats of plant species placed under protection. Clearing must be supervised by an archaeologist.
- The status of the facility in the 30-meter section necessitates emergency measures and its dismantling.
- After removing the compromised section of the conservation superstructure, the supervising archaeologist stated the need to conduct new archaeological research in the same sector. The entire cultural layer in the section of damaged wall will be removed during the study works.
- After completion of the study, the dismantled section of the wall must be recovered to the same extent by double-faced masonry of irregular local stone and mortar solution based on hydraulic lime (finished product) according to architectural specifications and instructions by a technologist. Strengthening of the wall and implecton – according to constructive specifications. The crown of the wall must be formed by small-sized stones and watertight solution as instructed by a technologist.
- Information about the authentic image of the facility must be given on the information boards located nearby

● **Information and tourist infrastructure (1.6) (2.6)**

- **Panoramic information boards**

The boards will be situated according to the attached plan. Wooden frame according to architectural specifications. The information surface will be made of Dibond with direct printing.

- **Large information boards**

The boards are situated according to the attached plan. Wooden frame according to architectural specifications. The information surface is made of Dibond with direct printing.

- **Small information boards**

The boards are situated according to the attached plan. Wooden frame according to architectural specifications. The information surface is made of Dibond with direct printing.

- **Information plate about the archaeological research history**

To the north of the main visitor's approach to the Big Island, according to the attached plan, there is a memorial-information element dedicated to the history of the archaeological site studies. The type and content of the information plate are specified by the supervising archaeologist. To guarantee its structural stability, a small monolith pedestal is provided, clad with stone masonry.

- **Benches**

The boards are situated according to the attached plan. Made of wood. There are two types of benches provided – with backrest (for the area outside the Big Island) and without backrest (for the area within the Big Island – LP 24102.37.132)

- **Waste bin**

The boards are situated according to the attached plan. Wooden frame according to architectural specifications.

- **Extension of the existing parking lot (2.1)**

The existing parking area constructed using modular concrete elements on top of a compacted embankment will be extended by 30 m to the east along the border with LP 68610.14.117. The extension will be built with the same materials and structural technical specifications. The construction works will comply with the terms of the security measures for the immovable cultural monument and will be carried out under the supervision of an archaeologist.

- **Construction of a fence (2.2)**

The establishment of a controlled access zone around the site is envisioned, surrounded by a wooden fence with wire mesh screens and height of 1.6 m, according to the specifications provided the contracting authority. The fence will encompass the western and the northern border of LP 68610.14.117, according to the attached plan.

The project provides for placement of an automatic barrier, a gate for pedestrian access next to the ticket office and two gates for road access – one at the dirt road in LP

68610.15.59 and the other at the north-west corner of LP 68610.14.31 – to the archaeological sites situated in this property. The construction works will comply with the terms of the security measures for the immovable cultural monument and will be carried out under the supervision of an archaeologist.

● **Construction of the main access alley (2.3)**

From the automatic barrier at the north-western end of LP 68610.14.116 along its south border to the LP 68610.14.119, through LP 68610.14.119 in north-south direction to LP 68610.14.114 the main visitors access reinforced alley will be built with a width of 3 m, according to project part Road Construction. Construction and technical specifications of the alley will allow access to motor vehicles, bicycles, disadvantaged persons' wheelchairs, and pedestrians.

No excavation activities are envisioned during the construction works; construction works will comply with the terms of the security mode of the immovable cultural monument and will be carried out under the supervision of an archaeologist. Motor vehicles access to the alley will be restricted allowing access only to emergency vehicles.

● **Construction of an observation platform (2.4)**

The project provides for placement of two observation platforms in LP 68610.14.117 for observation of the Durankulak lake and the bird fauna. The platform consists of wooden decks (7.5 m x 4.5 m), temporary fixed to the ground by wooden piles. The platforms are comprised of a wooden frame shelter, roof cover of wood tiles, wooden benches and two tables, small information board, and two observation telescopes. The platform is secured with wooden handrails. Access to the platform is provided by stilt paths fixed to the ground by wooden piles. The paths are secured with wooden handrails. The construction works will comply with the terms of the security measures for the immovable cultural monument and will be carried out under the supervision of an archaeologist.

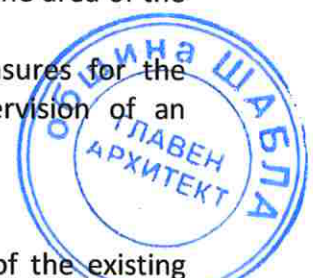
● **Automatic sliding gate (2.5)**

In the northwestern corner of LP 68610.14.116, at the approach from the asphalt road, an automatic sliding gate will be provided to restricting motor vehicle access to the area of the archaeological complex.

The construction works will comply with the terms of the security measures for the immovable cultural monument and will be carried out under the supervision of an archaeologist.

● **Extension of the existing Visitors Center (3.1)**

The extension of the Visitor Center is designed as a natural continuation of the existing building to the east and south. The extension of the building will have a completely separate wooden structure; temporarily fixed to the terrain and will be accessible to people with disabilities. The walls will have a wooden frame with wood sheathing on the outside, gypsum board inside and insulation. The floor will be wood of Siberian larch plased over OSB boards, stone wool insulation over a platform of water resistend plywood and wood structure. The roof will be covered with wood tiles, 2 layers of waterproofing, water

resistend plywood, stone wool insulation between the wood beams, vapor barrier and gypsum board suspended ceiling. There will be wood windows with double glazing, and wooden shutters. The extension will include an exhibition hall and a multimedia hall with 15 seats, allowing for projections, a tour guide room and toilets accessible for disabled people. A metal structure covered with tempered glass for exhibiting artifacts will be built into the floor structure of the exhibit hall. The built-up area of the extension is 105, 43 m².

● **Temporary Ticket center (3.2)**

The Ticket center will be located to the east of the existing parking lot. The building will have a wooden structure; temporarily fixed to the terrain and will be accessible to people with disabilities. The walls will have a wooden frame with wood sheathing on the outside, gypsum board inside and insulation. The floor will be wood of Siberian larch plased over OSB boards, stone wool insulation over a platform of water resistend plywood and wood structure. The roof will be covered with wood tiles, 2 layers of waterproofing, water resistend plywood, stone wool insulation between the wood beams, vapor barrier and gypsum board suspended ceiling. There will be wood windows with double glazing, and wooden shutters. The building will have a built-up area of 87m² and will include a reception hall for the sale of tickets and souvenirs, for providing headphones, display screening video materials for the archaeological park, storage room, office, store, staff room, toilets, accessible to people with disabilities. On the east, north and west sides of the building wooden pergolas for shade and shadows on the facades will be provided.

● **Two-sided information billboard (3.5)**

One two-sided informative billboard with dimensions 2 m x 3 m will be situated in the north-eastern area of LP 68610.14.117 according to the attached plan.

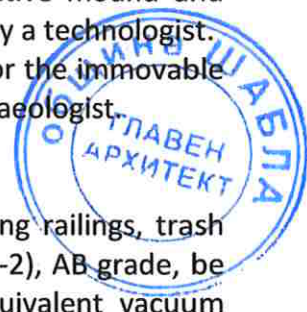
● **Emergency conservation measures using protective mound covering the archaeological structures in the southern end of the island**

Outside the project assignment, resulting from the emergency conditions related to the high waters of the lake, the project provides for emergency conservation measures by means of a protective mound covering a complex of archaeological structures from the Bronze Age and Antiquity, located at the southernmost end of the island over an area of 200 m². The structures are located in LP 24102.37.132 in the contact zone between the Big Island and the waters of the Durankulak Lake – within the scope of seasonal water level fluctuations. The combination of factors affecting water level does not imply possibilities for a steady future decrease, which needs to be addressed in order to ensure the protection of the original materials against the permanent water column, which drops sporadically over the seasons. The archaeological structures will be preserved under a protective mound and geotextile – according to archaeologist instructions and instructions given by a technologist. Conservation works will comply with the terms of the security measures for the immovable cultural monument and will be carried out under the supervision of an archaeologist.

Materials:

The project includes natural materials

- The paths, and all objects will be constructed of Siberian larch, including railings, trash bins. Siberian larch timber elements must have durability grade 3 (EN 350-2), AB grade, be technically dried up to 12%, vacuum-impregnated with Tanalith or equivalent vacuum

technology, and be treated with water-based fire-retardant impregnator "ANTIPIROL - BP" (or equivalent).

The sheathing of the Visitor Center extension will be made of coniferous material identical to that of the existing building, in order to have unity in the vision of the building. Wood elements of coniferous material must be technically dried to 12%, vacuum-impregnated with Tanalith or equivalent, impregnated with vacuum-high pressure technology, and be treated with an ANTIPIROL-BP (or equivalent) fire-retardant impregnator.

DESIGNERS:

Arch. Pravdomira Alexieva
Arch. Lyubozar Dimitrov

COORDINATED BY:
Archaeologist
Ivan Vaysov
(scientific supervisor):

ПЪЛНА ПРОЕКТАНТСКА ПРАВОСПОСОБНОСТ	
	арх. ПРАВДОМИРА ИВАНОВА АЛЕКСИЕВА
	Per. № 03712
дата..... 2019	подпис.....

НИС КОНСУЛТ ООД		
ОЦЕНКА СЪОТВЕТСТВИЕТО НА ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОЕКТИ СТРОИТЕЛЕН НАДЗОР УДОСТОВЕРЕНИЕ № РК-0572/05.02.2016		
Консултант:		
Управител:		Ал. Цанков

